

Poručnik
ALEKSA ZEJAK

Na članak Božidara Lukića „Da li je opšti termonuklearni obostrano uništavajući rat produžetak politike”

Vrednost jednog originalnog napisa ceni se, pored ostalog, i po tome u kojoj meri otvara nova pitanja i probleme za nova razmatranja. Sasvim je razumljivo da takav tekst mora rađati i neke nedoumice, dileme, pa i nesporazume, koji mogu izazvati i polemičke tonove čitalačke javnosti. Međutim, to nimalo ne škodi ugledu glasila na čijim se stranicama takvi tekstovi pojavljuju. Otuda zadovoljstvo što je »Vojno delo« u br. 2/81. objavilo tekst Božidara Lukića, koji se pita da li je termonuklearni rat produžetak politike i u svojim odgovorima na to pitanje i argumentima koje pri tom nudi daje široke mogućnosti za polemiku.

Autor polazi od poznate Klauzevicove definicije — da je rat produžetak politike drugim sredstvima. Pri tom dosta uspešno obrađuje ovaj Klauzevicov stav, pa se može reći da u tom delu teksta ostaje u granicama klasičnog poimanja rata. Ali, u daljem razvijanju i obrazlaganju osnovnih ideja i teza, njemu ponestaju valjani argumenti kojima bi dokazao svoje osnovne hipoteze da termonuklearni obostrano uništavajući rat nije produžetak politike drugim sredstvima i takvo svoje stanovište pouzdano teorijski utemeljio u Klauzevicovo klasično učenje o ratu. Mnoga autorova obrazloženja su nedovoljno ubedljiva, a neka čak i nevešto iskonstruisana.

No, ostavljajući kritiku osnovne argumentacije Lukićevih stavova nekom veštijem, vojnoteorijski obrazovanijem i iskusnijem polemičaru, želim ukratko da ukažem na logičku shemu autorovog kazivanja i da prokomentarišem njegove tri teze koje mi se čine i teorijski i praktično interesantnim.

Mada je u teoriji nauke i naučnog mišljenja dozvoljeno da se problem formuliše u vidu pitanja, ipak je češći slučaj da se naslov neutralno postavi, s tim da sasvim jasno nagoveštava stanovište autora i aspekt njegovih razmatranja. Lukić ide korak dalje od toga. On nudi premisu, iako ne sasvim izričito, ali implicitno, svakako. Upravo tu i počinju pravi nesporednosti autora sa svojom temom, čiji naslov sadrži stavove da će nuklearni rat biti termonuklearni, opšti i obostrano uništavajući. Argumentaciju odgovora na ovakvo pitanje on smešta u ovu logičku shemu:

a) rat je produžetak politike, čime autor dosledno ostaje na tragu klasične Klauzevicove definicije rata kao sredstva politike;

b) politika kao jedna od tri velike sfere društvenog delovanja (ekonomija, politika, kultura) i kao ljudska delatnost je svrhovita, ciljna i smislena delatnost;

c) budući da unapred sasvim izvesno vodi u obostrano uništenje ratujuće strane, termonuklearni rat je besmisleno sredstvo koje ne može dovesti do realizacije bitnih političkih ciljeva;

d) kako nema besmislene politike, tako i nuklearni rat, kao obostrano uništavajući, ne može biti produžetak politike;

e) sa ovog aspekta teorijski nije dopustivo dovoditi u pitanje klasičnu Klauzevicovu definiciju rata, jer je on predvideo da može nastati slučaj kada se rat otima politici i prestaje biti njeno sredstvo, te da je svaki rat koji se vodi na smrt oba protivnika prvorazredni besmisao.

Dve prve premise Lukićevog teksta stoje, ali to se ne bi moglo tvrditi za njegove tri poslednje premise, koje su ujedno i bitne za dokazivanje njegove hipoteze. Ovaj moj stav biće nešto jasniji kada odgovorim na drugo pitanje koje sam na početku napisao postavio.

*Osnovne teze kojima Lukić obrazlaže
svoje stanovište da*

termonuklearni rat nije produžetak politike

1. *Nuklearno oružje će razoriti najpre one koji ga imaju.* Iznošeći ovu tvrdnju, autor se oslanja na poznatu Titovu misao da rat, porastom rušilačkih snaga oružja kao produkta izopačenih čovekovih stvaralačkih moći, iskače iz okvira klasičnih računica i da bi nuklearno oružje najpre uništilo one koji to oružje poseduju. To je sasvim moguće, kao što je moguće i verovatno da bi stradali i oni koji to oružje nemaju. Nadalje, makar i zaboravili načas da ponešto u izlaganjima državnika i političara može imati ulogu poli-

tičke metafore koja ima tačno određenu namenu i koja je proizvod datih međunarodnih odnosa, sve to kao što Lukić tvrdi, služeći se toliko jakim argumentom, još ne znači da je rat prestao da bude produžetak politike.

2. *Nuklearno oružje će razoriti najpre one koji takvo oružje imaju, u to su uverene i supersile, pa, da bi se izbegao taj sveuništavajući rat, to uverenje treba stalno razvijati i produbljivati.* Po Lukiću je upravo tvrdnja da takav rat nije produžetak politike, već njen besmisao, snažan argumenat za produbljivanje uverenja supersila da im preti smrtna opasnost od njihovog vlastitog oružja.

Mislim da se time ne mogu zaplašiti današnji »jastrebovi«, niti privoleti da odustanu od primene sile u savremenom svetu. Čak sam uveren da je ovakav način teorijskog mišljenja, kakav nam autor u ovoj tezi nudi, neprihvatljiv, tim pre što to smešta u kontekst učenja jednog od najvećih filozofa rata — Klauzevica.

Nisam siguran da se supersile smrtno plaše svog oružja. Štaviše, sve ukazuje na to da one mogu da kontrolišu svoje emocije, i da se za sada vešto služe silom oružja kako bi zaplašile one koji takvo oružje ne poseduju.

Ali, i kad bi ova Lukićeva teza bila tačna, to rat nimalo ne bi udaljilo od politike, već bi i dalje on ostao njeno sredstvo, makar ono bilo i nedovoljno racionalno ili, čak, iracionalno.

3. *Eventualni termonuklearni rat kida konce sa politikom i prerasta u besmislicu. Prema tome, rat nije u tradicionalnom značenju tog pojma.* Suvišno je naglašavati da termonuklearni rat nije rat u tradicionalnom smislu reči. Ali nijedan rat nije bio u tolikoj meri produžetak politike kao što je nuklearni. Kao mogućnost, on je najdirektniji nastavak totalne politike, kojoj je sila jedini racionalni argumenat. Zapravo, to je jedini oblik rata koji takvoj politici odgovara. Nijedan drugi rat ne može da zadovolji jednu takvu sveobuhvatnu imperijalističku politiku. Stoga je termonuklearni rat potpuno u duhu politike sila koje ga zagovaraju. Drugo je pitanje kuda ta politika vodi i koliki joj je domet; ono se ovde ne postavlja, pa ga neću ni obrazlagati. Međutim, treba naglasiti da sablast nuklearnog rata neće nestati ako ga nazovemo besmislicom, kao što to misli drug Lukić. Jer, mnoge su besmislice u istoriji čovečanstva imale krvavu realnost.

Na kraju, nekoliko reči o odbrani Klauzevica i aktuelnosti njegovog učenja o ratu. Nije mi jasno od koga ga brani Lukić. Još manje mi je jasno po čemu to svaka Klauzevicova tvrdnja i dalje mora da važi kao nesumnjiva. Uostalom, on je umro pre više od 150 godina. A poznato je da svačije mišljenje, pa i Klauzevicovo, podleže sudu vremena.